

УДК [130.12:37]:316.722:316.32

Філософсько-освітня концепція антропокосмізму та духовні перспективи існування людської цивілізації в епоху інформаційно-високотехнологічного прогресу

Н.В. ПОЛІЩУК

Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне, Україна, E-mail: pnv202@ukr.net

Авторське резюме

У представленій статті автором аналізуються космічно-інопланетні перспективи майбутнього людства і подальшого пізнання Всесвіту та науково-технічного розвитку в епоху сучасного інформаційно-високотехнологічного прогресу.

Актуальність даного дослідження зумовлена фундаментальними змінами в життєдіяльності, зокрема в духовній діяльності, людського суспільства (особливо молоді) під впливом інформаційно-високотехнологічного науково-технічного прогресу, освоєння ближнього космосу і глобалізації та інших планетарних і космічних явищ, які відбуваються на сучасному етапі розвитку цивілізації і стосуються життєво важливих інтересів всього людства і кожної людини та її духовності. Сьогодні космізація, глобалізація й інші планетарно-космічні явища є наслідком того, що нові здобутки людства, насамперед інформаційно-високотехнологічні, актуалізували визначальні й життєво важливі аспекти існування людства.

Обґрунтовано, що у третьому тисячолітті людство повинно здійснити революційний поворот до нових форм цивілізаційного прогресу, інакше настане духовна, ментальна й антропологічна криза, III світова війна, а з нею крах цивілізації. Тому нами розроблена схема революційного і духовного розвитку людства. Згідно з нею, після науково-технічної революції і зумовленого нею соціально-економічного феномена (третьої хвилі) відбудеться четверта хвиля (інформаційно-високотехнологічна й освітня революції), які передбачають радикально нові засоби життєзабезпечення, досконалої освіти і створення духовно-морального суспільства з високою духовністю первісних християн за життя Ісуса Христа.

Ніякий інший розвиток – економічний, науково-технічний, інформаційний чи технологічний – не зможе вивести людство з історичної безвиході – краху цивілізації, якщо цей розвиток не буде підкріплений духовно-моральною революцією, яка приведе до перебудови свідомості, духовно-моральних якостей і цінностей всіх людей.

Показано, що для позитивного духовно-морального розвитку цивілізації потрібен новий тип особистості – космічно-інопланетний, який буде являти собою гармонію найвищих якостей розуму, духовності, моральності, високорозвиненого інтелекту, божественності при гармонійному сполученні з довершеним фізичним та емоційним тілом, спрямований на реалізацію своїх творчих потенціалів у масштабах Землі та космосу, здатний переселитися і жити в космосі в умовах високорозвиненої, високодуховної космічно-інопланетної цивілізації, бути мудрим, любити Бога, спілкуватися і переймати знання та досвід інших космічно-інопланетних високодуховних цивілізацій, творити на благо людського суспільства та природи, інакше людство чекає катастрофа. Така людина відчувала б відповідальність за життя всієї планети і людства й усвідомлювала б безперспективність свого існування, не осяяного світлом великих духовно-моральних ідей. Тому світом мають правити не політики, а філософи, особистості планетарно-космічного типу – це має бути стратегічною метою не тільки філософії освіти, але й освіти загалом.

Доведено, що тільки в єдності інформаційно-високотехнологічного прогресу, розуму і духовності та антропокосмізму людства можливе майбутнє нашої цивілізації.

Ключові слова: Всесвіт, космос, наука, техніка, розум, духовність, моральність, космічна цивілізація, інформаційно-високотехнологічний прогрес, антропокосмізм.

Philosophical-educational concept anthropospace and spiritual prospects of existence of the human civilization during the epoch of information-highly technological progress

N.V. POLISCHUK

Rivne state humanitarian university, Rivne, Ukraine, E-mail: pnv202@ukr.net

Abstract

In presented clause by the author are analyzed space-inoplanetary prospects of the future mankind, the further knowledge of the Universe and scientific and technical development during an epoch of modern information-highly technological progress.

The urgency of the given research is caused by fundamental changes in ability to live, in particular, in spiritual activity, a human society (especially youth) under influence of information-highly technological scientific and technical progress, development of near space and globalization and as other planetary and space

phenomena which occur at the present stage of development of a civilization and concern the vital interests of all mankind and each person and its spirituality. Today globalization and other planetary-space phenomena are consequence of that new achievements of mankind, first of all information-highly technological, staticized defining and vital aspects existence of mankind.

It is proved, that in the third millenium the mankind should carry out revolutionary turn to new forms civilization progress, spiritual, mental and anthropological crisis, III world war, and with it crash of a civilization differently will come. Therefore we develop the scheme of revolutionary and spiritual development of mankind. According to which, after scientific and technical revolution and the social and economic phenomenon caused by her (the third wave) the fourth wave (information-highly technological and educational revolutions) which provide considerably new means the life-support, perfect formation and creation of a spiritually-moral society with high spirituality of initial Christians for Jesus Christ's lives takes place.

No other development - economic, scientific and technical, information or technological - can deduce mankind from a historical hopelessness - crash of a civilization if this development will not be supported by spiritually-moral revolution which will lead to reorganization of consciousness, spiritually-moral qualities and values of all people.

It is shown, that for positive spiritually-moral development of a civilization the new type of the person - space-inoplanetary which will represent harmony of the highest qualities of mind is necessary, to spirituality, morals, advanced intelligence, divinity at harmonious connection with the perfect physical and emotional body. Such type of the person should be directed on realization of the creative potentials in scales of the Earth and space, is capable to move and live in space in conditions advanced, highlyspiritual space-inoplanetary civilizations. It should be wise, love the God, communicate and adopt knowledge and experience of others space-inoplanetary highlyspiritual civilizations, to create for the blessing of a human society and the nature, differently mankind accident waits. Such person would feel the responsibility for a life of all planet and mankind and would realize hopelessness of the existence which have been not lit up by light of greater spiritually-moral ideas. Therefore, the world politicians, and philosophers should correct not, persons planetary-space type and it should be the strategic purpose not only philosophies of formation, but also formation in general.

It is proved, that only in unity of information-highly technological progress, mind and spirituality and anthropospace of mankind probably future sew civilizations.

Keywords: Universe, space, a science, technics, reason, spirituality, morals, a space civilization, information-highly technological progress, anthropospace.

Постановка проблеми. Актуальність даного дослідження зумовлена фундаментальними змінами в життєдіяльності, зокрема в духовній діяльності, людського суспільства (особливо молоді) під впливом інформаційно-високотехнологічного науково-технічного прогресу (ІВТ НТП), освоєння ближнього космосу і глобалізації та інших планетарних і космічних явищ, які відбуваються на сучасному етапі розвитку цивілізації і стосуються життєво важливих інтересів усього людства і кожної людини та її духовності. Сьогодні космізація, глобалізація й інші планетарно-космічні явища є наслідком того, що нові здобутки людства, насамперед інформаційно-високотехнологічні (ІВТ), актуалізували визначальні й життєво важливі аспекти існування людства.

Серед основних факторів, які обумовлюють катастрофічні тенденції в духовному розвитку людини і суспільства й взагалі загрожують їхньому існуванню на сучасному етапі ІВТ НТП вчені відзначають наступні: екологічну і кліматичну обстановку, які під впливом негативної техногенної і технологічної діяльності людства перетворюються у фізичні й психічні агресивні середовища, що включають в себе надзвичайно сильні мутагенні фактори; до того ж ряду відносяться руйнування озонового шару і, як наслідок, утворення озонових дір, через які проникають на Землю і здійснюють згубний вплив на все живе, насамперед на мозок людини, а отже, її психіку, космічні промені, сонячна

радіація і сонячний «вітер», суттєво сприяє цьому також і дія радіоактивно забруднених територій та штучно створених земних джерел іонізуючих випромінювань; вплив сильних енергетичних та інших фізичних полів і надзвичайно інтенсивних інформаційних процесів в ІВТ суспільстві, глобалізованого світу з його гонкою озброєння і можливістю ядерної війни, яка знищить все живе на планеті Земля, а то й саму Землю, як можливо єдиний осередок розумного життя у Всесвіті, але й без цього забруднення оточуючого середовища і Світового океану, нищення природи й потепління клімату, вичерпання природних й енергетичних ресурсів, перенаселення планети, нерівномірності розвитку різних країн і регіонів, розширення зон бідності й голодування є настільки тотальним, що загрожує денатуралізацією фізичного і духовного середовища людства, виникненням бездуховної, аморальної, безособової (мережевої) людини; бурхливо наростає дія антикультури, спровокованої розвитком інформаційних технологій, які в безліч разів збільшують можливість негативного впливу засобів масової й корпоративної комунікації. Антикультура проявляється в культурі заперечення всіх форм суспільної свідомості, починаючи з стійкого світогляду, наукових знань, почуття прекрасного і закінчуючи духовністю та мораллю, ментальністю та вірою.

Аналіз досліджень і публікацій. На межі тисячоліть все драматично збіглося, сконцент-

рувалося в духовності людини – в цій ледве помітній у масштабах Всесвіту антропокосмічній точці. Кожна людина – носій духовної космічної енергії. Тобто кожна людина містить у собі весь Всесвіт і як кожна частинка несе в собі всю його цілісність. Енергія космічного духу не має початку і кінця, і тому вдосконалення людини безмежне. Вплив космосу на розвиток життя і цивілізації на Землі – це достовірно встановлений факт.

Класичними в сфері космізму можна назвати роботи Д. Андреева, О. База-лука, В. Беха, В. Вернадського, К. Вентцеля, Д. Голдсмита, В. Казначеева, Т. Оуена, Є. Реріх, Н. Реріх, В. Соловйова, Н. Федорова, П. Флоренського, К. Ціолковського, А. Чижевського, Й. Шкловського та ін. Про образ людини майбутнього як планетарно-космічної особистості писали і пишуть як окремі представники космізму, видатні діячі науки і філософії, так і члени Міжнародного філософсько-космологічного товариства: О. Базалук, Т. Бевз, І. Бірич, К. Вентцель, В. Вернадський, В. Бех, О. Горський, Л. Джахая А. Макаренко, Т. Магусевич, В. Муравйов, О. Панченко, С. Пеунова, А. Печчен, М. Сетницький, О. Сухов-Кобилін, М. Федоров, П. де Шарден, Н. Юхименко та інші. К. Ціолковський наголошував, що людина живе життям космосу більше ніж життям земним.

Антропокосмізм, як комплекс ідей, який характеризується переконанням про нерозривність зв'язку долі людства з освоєнням космосу, бере свій початок з античності. Нині це філософський і науковий світогляд, згідно з яким людина, її думки і діяльність ставляться в центр Всесвітньої еволюції. В педагогіці і філософії освіти антропокосмізм вилився в теорію ненасильницького виховання і формування глобального мислення, спрямованого на постановку й мирне розв'язання загальнолюдських проблем і розуміння себе як активної частинки Світобудови.

Мета дослідження – з'ясувати майбутнє людства в епоху ІВТ НТП, в епоху бурхливого розвитку космічних науки і техніки, в контексті спасіння людства, частина якого залишиться на Землі, а друга частина переселиться на інші планети космосу з метою утворення космічної людської цивілізації для подальшого пізнання Всесвіту та з'ясування антропокосмічної ролі людини у Всесвіті і місця людства серед інших космічних цивілізацій.

У зв'язку з перенаселенням планети (демографічною кризою), антропологічною кризою, браком продуктів харчування і питної води, тяжкою екологією і зіпсуванням клімату, загрозою знищення людства і самої планети Земля та іншими кризовими явищами, згаданими вище, людству в недалекому майбутньому з необхідністю доведеться переселитися в космос. Це дозволить частині людства, яка залишиться

на Землі, розв'язати згадані вище глобальні проблеми в тому числі і за рахунок науково-технічних та технологічних досягнень в освоєнні ближнього космосу. Інша частина людства у вигляді космічної цивілізації буде освоювати галактичні і метagalacticні об'єкти далекого космосу і забезпечить вічне існування людства, бо через декілька мільярдів років Сонце, яке буде охолоджуватися і розширюватиметься з необхідністю, захопить Землю і спалить її.

Отже, сам факт еволюції Всесвіту обов'язково знищить Землю з її населенням, якщо б воно навіть гіпотетично і впоралося б зі згаданими вище рукотворними глобальними проблемами і катастрофами. І тому переселення в космос неминує, якщо людство бажає існувати вічно. Це буде відхід від геоцентризму в світогляді і практичній діяльності людства. Але це не матиме нічого спільного з соціально-філософською доктриною А. Урсула космічної «втечі» людства [9, с. 133].

Утворення космічних поселень можна здійснити, за переконаннями видатних американських астрофізиків Ф. Дайсона і О'Нейла, шляхом переселення більшої частини людства на тонку оболонку з астероїдів, радіусом з орбіти Юпітера з Сонцем у центрі, для повної утилізації випромінюваної ним світлової енергії, чи в штучно створені космічні циліндри (орбітальні житлові комплекси), або на інші планети космосу (екзопланети), які утворюють навколо своїх зірок системи типу Сонячної (їх тільки в нашій Галактиці, Молочному Шляху близько 40 мільярдів, що встановлено в ХХІ ст., завдяки космічним телескопам «Ньютон», «Кеплер», «Чандра» і «Хаббл») для створення додаткового життєвого простору, адже Земля, як і вся Сонячна система, не вічна. Навіює смуток відчуття загибелі всього живого в ході еволюції Сонячної системи і, зокрема, планети Земля, але вічність космосу спонтанно повертає людству оптимізм, робить його духовність космічно значимою [3–5].

Виклад основного матеріалу. Згідно з міркуваннями американського філософа Е. Тоффлера людство розвивається хвилями [10]. У третьому тисячолітті людство повинно здійснити революційний поворот до нових форм цивілізаційного прогресу, інакше настане духовна, ментальна й антропологічна криза, III світова війна, а з нею крах цивілізації. Нами розроблена схема революційного і духовного розвитку людства (рис. 1) [7,8].

Згідно з нею, після науково-технічної революції і зумовленого нею соціально-економічного феномена (третьої хвилі) відбудеться четверта хвиля (інформаційно-високотехнологічна й освітня революція), які передбачають радикально нові засоби життєзабезпечення, досконалої освіти і створення духовно-морального суспільства з високою духовністю первісних християн за життя Ісуса Христа.

Ніякий інший розвиток – економічний, науково-технічний, інформаційний чи технологічний – не зможе вивести людство з історичної безвиході – краху цивілізації (нижня ламана лінія на рис. 1 після точки біфуркації), якщо цей розвиток не буде підкріплений духовно-моральною революцією, яка приведе до перебудови свідомості, духовно-моральних якостей і цінностей всіх людей. У разі позитивного духовно-морального розвитку цивілізації (по верхній гілці) настане п'ята хвиля, в межах якої відбудеться космічна революція – розселення людства в космос, розширення його життєвого простору (космічна експансія), бо врешті-решт планета Земля не витримає колосального антропологічного навантаження (яке вже розпочалося в наш час). Це стане можливим, коли людство створить космічно-духовне ноосферне суспільство, подальша еволюція якого приведе до створення високорозвинутої, космічно-інопланетної (божественної за Бердяєвим) цивілізації. Остання буде можливою, якщо здійсниться перехід від людини розумної до людини високодуховної, космічно-інопланетної.

Для такого майбутнього потрібен новий тип особистості – космічно-інопланетний, який буде являти собою гармонію найвищих якостей розуму, духовності, моральності, високорозвинутого інтелекту, божественності при гармонійному сполученні з довершеним фізичним та емоційним тілом, спрямований на реалізацію своїх творчих потенціалів у масштабах Землі та космосу, здатний переселитися і жити в космосі в умовах високорозвинутої, високодуховної космічно-інопланетної цивілізації, бути мудрим, любити Бога, спілкуватися і переймати знання та досвід інших космічно-інопланетних високодуховних цивілізацій, творити на благо людського суспільства та природи, інакше людство чекає катастрофа. Така людина відчувала б відповідальність за життя всієї планети і людства й усвідомлювала б безперспективність свого існування, не осяяного світлом великих духовно-моральних ідей. Світом мають правити не політики, а філософи, особистості планетарно-космічного типу – це має бути стратегічною метою не тільки філософії освіти, але й освіти загалом.

Нині людство виходить не лише з філо-

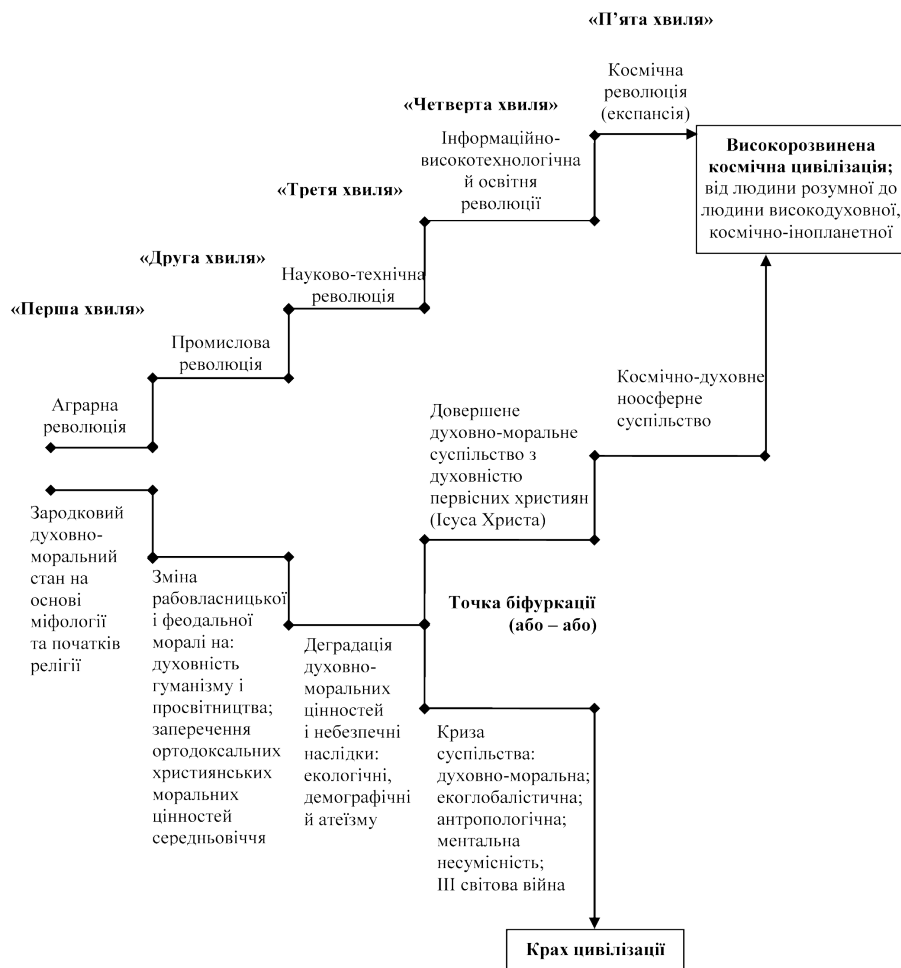

Рис. 1 Схема революційного і духовного розвитку суспільства

софськи правомірною визнання позаземних цивілізацій, але і з переконання у швидкому «прояві» позаземного розумного світу, поселення людства в космосі. Проблеми позаземних цивілізацій і космічні поселення землян стали в ряд найпекучіших проблем сучасності. Це, можливо, центральні проблеми «останнього часу». І в цьому зв'язку нас чекають радикальні перетворення у філософії, науці, техніці, технології і світобаченні. Найбільш приголомшливі відкриття ХХІ ст. будуть здійснені завдяки обміну науковою і технічною інформацією з більш розвиненими позаземними цивілізаціями. Відомий вчений Г. Ідліс говорить: «Освоєння космосу – це не забаганка людства, збудораженого потужністю сучасних науково-технічних можливостей, а природна необхідність забезпечити своє майбутнє». На Землі людству просто буде бракувати місця, матеріалів, джерел енергії.

Тому вкрай необхідне освоєння космосу – переселення туди людства на постійне проживання. К. Ціолковський писав: «Людство не залишиться вічно на Землі, але в погоні за світлом і простором спочатку несміливо проникне за межі атмосфери, а потім завоює собі весь навколосонячний і галактичний простір». Інформаційно-високотехнологічне, космічно-духовне, ноосферне суспільство буде суспільством безпроблемним, воно сформується як період всезагального миру та благоденства, потім перейде у високорозвинену космічну цивілізацію,

а людина розумна трансформується у людину високодуховну, космічно-інопланетну. Це станеться тоді, коли розвиток людства піде по духовно-моральній гілці (рис. 1), в іншому випадку земну цивілізацію чекає крах. Становлення такого суспільства пов'язано з принциповими зрушеннями у культурі сучасного людства. Серед таких зрушень варто насамперед назвати прогресивні перетворення освіти й духовності, як вирішальних чинників соціокультурних трансформацій постіндустріального зразка. Неперервна освіта, зокрема космічна, на протязі всього життя людини, як імператив інформаційно-високотехнологічного суспільства, надає останньому форми суспільства знань і високої духовності.

Висновки. Ніякий інший розвиток – економічний, науково-технічний, технологічний чи інформаційний – не може вивести людство з історичної безвиході, якщо він не буде підкріплений духовною революцією, антропocosмічною перебудовою свідомості, людських моральних якостей і цінностей та переселенням частини людства на інші планети космосу і створенням високорозвиненої й високодуховної космічно-інопланетної цивілізації. Це дозволить поглянути на нашу земну цивілізацію з незвичної – «космічної» точки зору, з тим, щоб краще пізнати самих себе з духовно-морального боку і спрямувати свій розум на реалізацію внутрішніх творчих потенціалів у масштабах Землі та космосу [1,2,6–8].

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Базалук О.А. Космические путешествия – путешествующая психика: курс лекций [Текст] / О.А. Базалук. – К.: КНТ, 2012. – 424 с.
2. Базалук О.А. Философия образования в свете новой космологической концепции. Учебник. [Текст] / О.А. Базалук. – К.: Кондор, 2010. – 458 с.
3. Дайсон Ф. Век двадцать первый; пер. с англ. Ю. В. Сачкова [Электронный ресурс] / Ф. Дайсон // Природа. – 1991. – № 4. – Режим доступа: <http://vivovoco.rsl.ru/VV/JURNAL/NATURE/OLD/DYSON.HTM>.
4. Дайсон Ф. Нарушая покой Вселенной [Текст] / Ф. Дайсон // Природа. – 1984. – № 4. – С. 123–128.
5. Джерард К. О'Нейл. Форум: Колонизация космоса и SETI; пер. А. Семенова, май 2009 [Электронный ресурс] // Cosmic Search. – March, 1979. – Режим доступа: http://go2stars.narod.ru/pub/E022_ONISP.html.
6. Поліщук Н. В. Науково-технічний прогрес і духовно-моральне становлення молоді: монографія [Текст] / Н. В. Поліщук. – Рівне: О. Зень, 2012. – 464 с.
7. Поліщук Н. В. Філософія освіти і становлення космічно-духовного світогляду людини майбутнього [Текст] / Н.В. Поліщук, О.С. Мосієвич, І.М. Панченко // Перспективи. Соціально-політичний журнал. Філософія, політологія, соціологія. – Одеса: ПНПУ імені К.Д. Ушинського, 2014. – С. 98–102.
8. Поліщук Н.В. Філософсько-освітні перспективи пізнання Всесвіту та виховання духовних людей космічно-інопланетного майбутнього [Текст] / Н.В. Поліщук // Філософія і космологія / Philosophy - Cosmology 2013. – Київ, 2014. – С. 190–199.
9. Урсул А.Д. Человечество, Земля, Вселенная (Философские проблемы космонавтики) [Текст] / А.Д. Урсул. – М.: Мысль, 1977. – 264 с.
10. Элвин Тоффлер. Третья волна [Текст] // Элвин Тоффлер. – Москва: ООО «Фирма «Изд-во АСТ». – 1999. – 784 с.

Стаття надійшла до редакції 10.10.2014

REFERENCES:

1. Bazaluk, O.A. Kosmicheskie putihestvia – putihestvuychaja psixika: kurs lekci (Space travel - travelling mentality: a rate of lectures). Kiev, 2012, 424 p.
2. Bazaluk, O.A. Filosofia obrazovania y svete novoi kosmologicheskoi koncepcii (Philosophy of formation in a view of new cosmologic concept). Kiev, 2010, 458 p.

3. *Dajson, F.* Vek dvadcat perviy [A century twenty first]; translation from English U.V. Sachkova. Priroda, 1991, no. 4. Regime to access: <http://vivovoco.rsl.ru/VV/JURNAL/NATURE/OLD/DYSON.HTM>.
4. *Dajson, F.* Naruhaja pokoi Vselenoi (Breaking rest Installed). Priroda, 1984, no. 3, pp. 120-128; no. 4, pp. 123-128.
5. *Dzherard K. O'Nejl.* Forum: Kolonizacia kosmosa i SETI (A forum: Colonization of space and SETI); translation A. Semenova, may 2009. Cosmic Search, march, 1979. Regime to access: http://go2stars.narod.ru/pub/E022_ONISP.html.
6. *Polishchuk, N.V.* Naukovo-texnichnij progress i duxovno-moralne stanovlennia molodi: monografia (Scientific and technical progress and spiritually-moral becoming of youth: [monography]). Rovno, 2012, 464 p.
7. *Polishchuk, N.V., Mosievich O.S., Panchenko M.S.* Filosofija osviti i stanovlennja kosmichno-duxovnogo svitigljadu lydini maibytynogo (Philosophy of formation and becoming space-spiritual outlook of the person of the future). *Perspektivi. Socialno-politichnij jurnal. Filosofija, politologia, sociologia*, 2014, pp. 98-102.
8. *Polishchuk, N.V.* Filosofsko-osvitni perspektivi piznannja Vsesvitu ta vixovannja duxovnix ludei kosmichno-inoplanetnogo maibutnogo (Philosophical educational prospects of knowledge of the Universe and education of spiritual people space-inoplanetary future). *Philosophy - Cosmology* 2013, Kiev, 2014, pp. 190-199.
9. *Ursul, A.D.* Chelovechestvo, Zemlja, Vselennaja (Filosofskie problem kosmonavtiki) (Mankind, the Earth Installed (Philosophical problems of astronautics)). Moscow, 1977, p. 264.
10. *Toffler, Elvin.* Tretia volna [The third wave]. Moscow, 1999, 784 p.

Поліщук Наталія Володимирівна – кандидат технічних наук, доцент
Рівненський державний гуманітарний університет
Адреса: 33028, м. Рівне, вул. Остафова, 31
E-mail: pnv202@ukr.net

Polischuk Natalia Vladimirovna – PhD in technical sciences, associate professor
Rivne state humanitarian univers
Address: 31, Ostafova Str., Rivne, 33028, Ukraine
E-mail: pnv202@ukr.net